HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואם עד שלא כיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב ותמכר (א) ויקחו בדמיה אחרת ועושה תמורה ומועלין בה: גמ' (א) מאי שנא רישא דלא קא (ב) מיפלגי ומאי שנא סיפא דקא מיפלגי רישא פסיקא ליה סיפא לא פסיקא ליה הא תנא ליה גבי תמורה התם תנא משום תמורה תנא הכא משום מעילה: מתני' (ב) המפריש (א) מעות לנזירותו לא נהנין ולא מועלין מפני שהן ראוין (ג) לבא כולן שלמים מת (ד) והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה (ב) מעות מפורשים דמי חטאת ילכו לים המלח (ה) לא נהנין ולא מועלין דמי עולה יביאו עולה ומועלין בהן (ג) דמי שלמים יביאו שלמים ונאכלין ליום אחד (ד) ואין טעונין לחם: גמ' מתקיף לה ריש לקיש וליתני נמי המפריש מעות (ו) לקינים לא נהנין ולא מועלין מפני שהן ראוין להביא תורין שלא הגיע זמנן ובני יונה שעבר זמנן אמר רבא אמרה תורה (ה) במעות סתומין הבא שלמים אמרה תורה (ו) הבא תורין שלא הגיע זמנן (א) (ז) (ז) אינן ראויין למזבח: מתני' (ג) רבי שמעון אומר הדם (ח) קל בתחלה וחמור בסופו נסכים חומר בתחלתן וקל בסופן (ד) (ח) דם בתחלתו אין מועלין יצא לנחל קדרון (ט) מועלין בו (ה) (ט) נסכים בתחלתן מועלין בהן ירדו לשיתין אין מועלין בהן: גמ' ת"ר (י) מועלין בדמים דברי ר' מאיר ור"ש וחכ"א אין מועלין מ"ט דמ"ד אין מועלין (י) (ז) אמר עולא אמר קרא [1] ואני נתתיו לכם שלכם הוא דבי ר' ישמעאל תנא לכפר לכפרה נתתיו ולא למעילה רבי יוחנן אמר אמר קרא [1] כי הדם הוא בנפש יכפר (יא) (ח) לפני כפרה כלאחר כפרה הוא מה לאחר כפרה אין בו מעילה אף לפני כפרה אין בו מעילה ואימא (ב) מה לפני כפרה יש בו מעילה אף לאחר כפרה יש בו מעילה וכי יש לך דבר שנעשית מצותו ויש בו מעילה אמאי לא

הרי

רש"י

ואם עד שלא כיפרו הבעלים. באחרת נמצאו ורוצין להתכפר בדמי אותה שהיא בעלת מום הואיל ומסאבא וקיימא תמכר לאלתר ויביא בדמיה חטאת ואותה שעברה שנתה תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה אחרת. ועושה תמורה ומועלין בה הואיל וקדושה קדושת דמים: גמ' ומאי שנא הני יב] רישא ט) דלא קא מפליג בהו. ואמר דלעולם ימותו בין משכיפרו בין עד שלא כיפרו: רישא פסיקא ליה. דלעולם ימותו דמאי הפלגה איכא לפלוגי ברישא התם ליכא למימר כיפרו ולא כיפרו דולד חטאת ותמורת חטאת אינהו גופייהו לא הוו חטאת וחטאת שמתו בעליה נמי הא מתו להו בעלים אבל בסיפא איכא לפלוגי: הא תנא ליה גבי תמורה. כי האי גוונא: תנא התם משום תמורות. איידי דאיירי בתמורה איירי נמי במעילה: והכא תנא משום מעילה. ואיידי דאיירי במעילה איירי נמי בתמורה: מתני' המפריש מעות לנזירותו. ולא פירש אלו לחטאת ואלו לעולה ואלו לשלמים: לא נהנין ולא מועלין. בכל אותן מעות: מפני שהן ראויין להביא בכולן שלמים. כלומר דבכל יג] מנה ומנה מצינן למימר זה הפריש לשלמים ושלמים קדשים קלין נינהו ואין בהן מעילה כדתנן בפ' קמא (לעיל דף ז:) קדשים קלין לפני זריקת דמים אין מועלין בהן ומאי טעמא אזיל לקולא דאי אמרת י) (נימא) כולן ראויין להביא עולה ואיכא מעילה בכולהו מכל מקום דמי שלמים איכא בינייהו דאינן בני מעילה ואי מייתי עלייהו קרבן מעילה אישתכח דקא מייתי חולין לעזרה הלכך כ) יד] לקולא דלא נהנין ולא מועלין: מעות סתומות. דלא פירש: יפלו לנדבה ל). דהלכה היא בנזיר: דמי חטאת ילכו לים המלח. דחטאת שמתו בעליה היא: דמי עולה יביאו עולה. דדורון בעלמא היא דלאו לכפרה אתיא וכדאמרינן בקינין (פ"ב משנה ה) האשה שמתה יביאו יורשיה עולתה: ונאכלין ליום א'. כדין שלמי נזיר: ואינן טעונין לחם. משום דכתיב ביה (במדבר ו) ונתן על כפי הנזיר ואין כאן נזיר: גמ' מתקיף לה ריש לקיש. הואיל וקתני במתניתין לא נהנין ולא מועלין מפני שהן ראויין כו' ליתני נמי המפריש מעות לקינין כו' דלא נהנין ולא מועלין כדקתני בני יונה שעבר זמנן שכבר הן להודין ותורין קטנים שלא הגיע זמנן לא נהנין ולא מועלין דכיון דאינן ראויין לקרבן דפסולין נינהו לא קרינא בהו מקדשי ה' מ) ולית בהו מעילה: אמר רבא. לא דמי מפריש מעות לנזירותו למפריש מעות לקינו דגבי נזירות אמרה תורה במעות סתומים הבא שלמים נ) משום דאיחייב נמי להביא במקצתו שלמים הלכך אמרינן מפני שראויין להביא בכולן שלמים לית בהו מעילה אבל הכא במפריש מעות לקינו מי אמרה תורה הבא תורין שלא הגיע זמנן שאינן ראויין למזבח כלל למאי מייתי להו הילכך לא תני להו הכא: מתני' ס) יצא לנחל קדרון מועלין בו. מדרבנן אבל במקדש אין מועלין בו אפילו מדרבנן לפי שאין גוזרין גזירות במקדש דהא לנחל קדרון לאחר זריקה הוא כדתנן (יומא דף נח:) אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בהן והאי מעילה מדרבנן היא ולא מדאורייתא (ג) טו] אבל מדרבנן מועלין כגון לאחר שיצא לנחל קדרון: טז] ע) גמ' וקבעי עלה יז] מ"ט דמ"ד אין מועלין. בו מדאורייתא. לישנא אחרינא ה"ג ע"כ לא פליגי וכו' מנא ה"מ דאין מועלין בדמים מדאורייתא: מה לאחר כפרה אין בו מעילה. דנעשית מצותו: ואימא הכי לאידך גיסא מה לפני כפרה יש בו מעילה. שהרי לא נעשית מצותו וכו' יח] ואוקימנא לאידי ואידי יש בו מעילה לטעמיה דר' יוחנן קאמר דדריש הוא וקא"ל מאי חזית דדרשת הכי: אמר יט] ליה ר' יוחנן וכי יש לך כו'. אלא ודאי הכי מיסתבר כדאמינא:

והרי

תוספות

ועושה תמורה ומועלין בה. כיון דלא כיפרו בעליה משום דלא אזלא לאיבוד כדאמר תרעה כו': מאי שנא סיפא דמיפלגי. כלומר דמפליג עיברה שנתה ונמצאת בעלת מום מהני תלת דרישא ולא תני כולהו בחד בבא ומשני רישא פסיקא ליה דבכל ענין תמות בין כיפרו בין לא כיפרו אבל סיפא לא פסיקא ליה דלא אמרינן בהני דסיפא תמות אלא א"כ כיפרו בעלים אבל בלא כיפרו אמרינן תרעה כדמפרש במתניתין הילכך צריך לאפלוגינהו בתרי בבי כ]: הא כא] תני גבי תמורה. בפרק ולד חטאת (תמורה דף כא:) איכא כי הכא ותרוייהו למה לי ומשני התם משום תמורה כלומר אגב דתני פ) להו משום דאין עושין תמורה דשייך התם והוי תמורה עיקר צ) תנא נמי כב] דין דאין עושין תמורה: המפריש מעות לנזירותו לא נהנין ולא מועלין. מפני שהן ראויין לבא כולם שלמים דכיון דלא פירש אם ירצה יביא כל המעות לשלמים וקדשים קלים לית בהו מעילה: מת כג] הנזיר והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה. לעולת קיץ למזבח בנזיר (דף כה.) מפרש טעמא: דמי חטאת ילכו לים המלח. כמו חטאת שמתו בעליה: ואין טעונין לחם. דעל כפי הנזיר כתיב (במדבר ו) ונזיר אין כאן: יצא לנחל קדרון מועלין. מדרבנן קאמר כדמפרש בגמרא: ירדו לשיתין אין מועלין כד]. דאמרינן נעשית מצותה ובגמ' מפרש היכי דמי דנהנה מהם: מפני שהם ראויין להביא תורים שלא הגיע זמנן. כלומר שהם קטנים ואין ראויין למזבח עתה ולכשיגדלו יכשרו ותנא במתניתין דלא נהנין ולא מועלין ובני יונה שעבר זמנן כדי נסבה הכא דהא לעולם לא יהיו ראויין למזבח מאחר שעבר זמנן ואגב תורים שלא הגיע זמנן נקטיה: אמרה תורה הבא (תורים) [שלמים] במעות סתומים הבא תורין כו'. בתמיה שאין ראוי למזבח כה] [ולמאי] מייתי להו ק) וא"כ לית לן למימר דלא כו] נהנין טעמא דמפני שהם ראויין כו':

מאי טעמא דמאן דאמר אין מועלין לא גרסינן כז] דא"כ משמע דמ"ד מועלין היינו מדאורייתא ולית ליה הני דרשות דבסמוך וזה אינו דהא ר) בריש הוציאו לו (יומא דף נט:) קאמר ע"כ לא פליגי אלא מדרבנן אבל כח] דאורייתא אין מועלין ועוד דר"ש קאמר הכא דמועלין ובמתני' קאמר דאין מועלין אלא בסוף כט] דר"ל מדרבנן אלא ש) [ה"ג עד כאן ל"פ ר"ש] אלא מדרבנן אבל מדאורייתא אין מועלין מנהני מילי ת): אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין. ואם תאמר אימא איפכא א) דאין לך דבר שלא נעשית מצותו ואין בו מעילה י"ל דעגלה ערופה תוכיח דירידתה לנחל איתן אוסרתה וקודם לכן לא:

ב) תרי מיעוטי כתיבי. תימה דבחד מיעוטא הוה סגי דליכא למימר דאי לא כתיב מיעוטא אלא בחד הוה ילפינן מאידך דאם כן ליסתוק מן המיעוט דהא ל) שני כתובים הבאין ג) כאחד [א] לא] אין מלמדין ונראה למורי הרב [רבינו] פרץ דלא מצי למיסתק מהערופה דאיצטריך לומר זו בעריפה ואין אחר בעריפה לאפוקי פרה אדומה כדאמר בפ"ק דחולין (דף כב.) וא"כ צריך לכתוב ושמו כדי שלא נלמוד משם דהערופה איצטריך כדפי' ד) לב]: לול קטן היה בין הכבש למזבח. פירוש כמין ארובה ואין זה אותו לול דאמרינן בזבחים (דף סג:) ה) ובסוכה (דף מט.) שאותו הוא בין כבש למזבח ממש כדי לקיים מצות זריקה בבשר וזה היה משוך לצד הקרן ו) של מזרח וכבר כלה רחב הכבש שהוא ט"ז אמה והמזבח שנים ושלשים והכבש לג] ממועט למזבח:

מה

מסורת הש"ס

א) [תמורה כב. ע"ש], ב) מנחות ד: נזיר כד:, ג) [פ"ח רבי ישמעאל], ד) [לקמן יב.], ה) [סוכה מט:], ו) יומא נט. תוספתא דזבחים פ"ה, ז) [חולין קיז. זבחים מו.], ח) הוא לפני כפרה כלאחר כפרה מה לאחר כו' ל"ק, ט) דתני ברישא כו' ל"ק, י) ל"ק מ"ו, כ) הילכך אזלינן לקולא ל"ק, ל) לנדבה לשופרות ל"ק, מ) [ויקרא ה], נ) משום דהא חייב נמי כו' ל"ק, ס) ולא נחל קדרון דמקדש אין בו מעילה ולאחר זריקה הוא ל"ק, ע) גמ' מ"ט דמ"ד אין מועלין בו מדאורייתא ל"ק, פ) ל"ק, צ) [ועי' תוס' פסחים כב. ד"ה מועלין], ק) לאחר כפרה לאחר כפרה ל"ק, ר) שייך לע"ב, ש) [ועי' תוס' יומא ס.], ת) ל"ק, א) [וע"ע תוס' זבחים מו.], ב) ובפסחים כב. ד"ה, ג) ל"ק.

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ד מהלכות מעילה הלכה ג:
ה ב מיי' שם ופ"ט מהל' נזירות הל' ג:
ו ג ד מיי' (שם) ופ"ט מהל' נזירות הל' י:
ז ה מיי' פ"ד מהלכות מעילה הלכה ג:
ח ו מיי' שם הלכה ד:
ז [מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הל' טו]:
ט ח מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה יא:
י ט מיי' שם הלכה טו:

תורה אור השלם

1. כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הִוא וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר: ויקרא יז יא

הגהות מהר"י לנדא

[א] תוס' ד"ה תרי מיעוטי כו' כאחד אין מלמדין. מלת אין נמחק ועי' יומא ס ע"א תוס' ד"ה תרי מיעוטי:

רבינו גרשום

בהן לכתחלה הואיל וקדושין הוו ואם נהנו אין מועלין בהן מדאורייתא אלא מדרבנן דמייתי קרן לחוד: ואם עד שלא כיפרו הבעלים. שעדיין לא כיפרו באחרת ורוצים להתכפר בדמי אלו אותה שהיא בעלת מום כיון דמסאבא וקיימה תמכר לאלתר ויביא חטאת בדמיה ואותה שעיברה שנתה תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה אחרת: ועושה תמורה ומועלין בה. הואיל דיש בהן קדושת דמים: מאי שנא רישא. הני תלת דלא קא מפליג בהו רישא פסיק ליה דבין משכיפרו ובין עד שלא נתכפרו לעולם ימותו ואי' דאמר מה הפלגה איכא למיעבד להו ברישא: הא תנא ליה גבי תמורה. ליה נמי כי האי גוונא: תנא התם אגב (דאידחי) דאיירי בתמורה והכא משום מעילה: המפריש מעות לנזירותו. ולא פירש אלו לעולתי ואלו לחטאתי ואלו לשלמים: לא נהנין ולא מועלין. בכל אותן המעות: מפני שהן ראויין. ראוי לבוא כולן לשלמים. כלומר דמכל מעה ומעה מצינן למימר זו לשלמים הפריש ושלמים קדשים קלים נינהו ואין בהן מעילה כדתנן בפרק קמא קדשים קלים לפני זריקת דמים כו' ומ"ט אזיל לקולא דאי אמרת נימא שהן ראויין לבוא כולן עולה ואית בהו מעילה מ"מ דמי קדשים קלים יש בהן דאינן בני מעילה ואי קא מייתי עלייהו קרבן מעילה אישתכח דקא מייתי חולין לעזרה הילכך אזיל לקולא דלא נהנין ולא מועלין: יפלו לנדבה. שהלכה היא בנזיר: דמי חטאת ילכו לים המלח. דחטאת שמתו בעליה היא: דמי עולה יביאו עולה. א) האשה שמתה יביאו יורשין עולתה דדורון בעלמא הוא: ונאכלין ליום אחד. כדין שלמי נזיר: ואין טעונין לחם. משום דכתיב ביה ונתן על כפי הנזיר והא ליתי' דמייתי: מפני שהן ראויין לבוא בהן תורין שלא הגיע זמנן. ובני יונה שעבר זמנן. תחילת הציהוב שבזה ושבזה הפסולין לקרבן וכיון דפסולין לאו קדשי ה' נינהו ולית בהו מעילה: אמר רבא. לא דמי מפריש מעות לנזירותו למפריש מעות לקינו. דגבי נזיר אמרה תורה במעות סתומים הבא שלמים. משום דמחוייב להביא בהן נמי שלמים הילכך אמרינן מפני שראויין להביא בכולן שלמים לית בהו מעילה אבל הכא במפריש מעות לקינו מי אמרה תורה הבא תורין שלא הגיע זמנן שאינן ראויין למזבח למאי כן קא מייתו להו הילכך לא תני הכי: הדם בתחילה. אין מועלין בו והוא קודם זריקתו: יצא לנחל קדרון מועלין בו. היינו בתר זריקה. כדתנן אלו ואלו מתערבין באמה ויוצא לנחל קדרון ונמכרין לזבל ומועלין בו והא מעילה מדרבנן היא ולא מדאורייתא דאין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו: ירדו לשיתין אין מועלין בהן. דכבר נעשה מצותו מה לאחר כפרה אין בו מעילה מדאורייתא דנעשה מצותו: אימא הכי לאידך גיסא מה לפני כפרה יש בו מעילה דאכתי לא נעשה מצותו. לטעמא דרבי יוחנן קאמר דדריש הוא:

א) נ"ל דדורון בעלמא הוא וכדתנן בקינין פ"ב דהאשה שמתה יביאו יורשין עולתה.

הגהות הב"ח

(א) גמ' שאינן ראויין למזבח. נ"ב בתמיה: (ב) שם ואימא הכי מה לפני וכו' יש בו מעילה א"ל ר' יוחנן וכי יש לך: (ג) רש"י ד"ה יצא וכו' ולא מדאורייתא הס"ד ואחר כך מ"ה גמרא ואח"כ מ"ה אין מועלין מדאורייתא אבל מדרבנן:

מוסף רש"י

רישא פסיקא ליה. לעולם מתות ואפילו לא כיפרו הבעלים (תמורה כב.). המפריש מעות לנזירותו. והיו סתומין (נזיר כד:) לא נהנין. מדרבנן, מפני דמי עולה שבהן, ולא מועלין מפני שהן ראוין לבוא כולן שלמים. הואיל ולא פירש אלו לחטאת ואלו לעולה, ושלמים אין בהן מעילה דלאו קדשי ה' נינהו אלא ממון בעלים, אלא באימורים לאחר זריקת דמים, בפ"ק דמסכת מעילה (ז: מנחות ד:) דמכל מעה ומעה שבכאן יכול להביא בהן שלמים ובשלמים אמרינן דליכא מעילה לפני זריקת דמים (נזיר שם). סתומין. דלא פירש אלו לחטאת ואלו לעולה, יפלו לנדבה. לשופרות, דהלכה היא בנזיר למשה מסיני (מנחות ד:). דמי חטאת ילכו לים המלח. כחטאת שמתו בעליה דלמיתה אזלא. לא נהנין. מדרבנן, ולא מועלין. דאמר בשמעתא קמייתא דמעילה (ג.) חטאות המתות ומעות ההולכות לים המלח אין מועלין בהן, דלאיבוד קיימי ולא קדשי גבוה נינהו (מנחות שם). דמי עולה כו' דמי שלמים כו'. אבל דמי אשם ליכא, דאינו בנזיר טהור אלא בנזיר טמא ומכשירו להתחיל נזירות טהרה (שם). דם בתחילתו. לאחר כשנשחט קודם שנזרק [illegible] אין מועלין. אין בו מעילה, לפי שאין מועלין בדמים (לקמן יב.). נסכין בתחילתן מועלין בהן. משהוקדשו [illegible] מעילה, דקדשי גבוה נינהו, ירדו לשיתין אין מועלין בהן. שאין בהם שום צורך גבוה (סוכה מט.). שלכם הוא. [illegible] בהן מעילה (זבחים מו.) אלמא לאו קדשי גבוה הוא (חולין קיז.). לכפרה נתתיו. במורת קדשים, ולא למעילה. לענין [illegible] קדשים (זבחים מו.) ולא שיהא קרוי שלי למעול בו, שאינה עומדת אלא לכפר בשבילכם (חולין שם). כי הדם הוא בנפש יכפר. [illegible] יהא, לפני כפרה כלאחר כפרה אין בו מעילה, דכיון דנעשית מצותו תו לא קרינן ביה קדשי ה' (יומא נט:) הוא משמע [illegible] דינו שוה בין לפני כפרה ובין לאחר כפרה, שנתן מתנותיו ונשארו השיריים (חולין שם). מה לאחר כפרה אין בו מעילה. [illegible] לן כיון דנעשית מצותו אין מועלין בו, דכיון דלית ביה תו צורך גבוה לא קרינן ביה קדשי ה' (זבחים שם) דאין לך דבר [illegible] מועלין בו, שהרי כבר נעשה צורך גבוה ממנו ולא קדשי ה' קרינא ביה (חולין שם). וכי יש לך דבר כו'. הלכך על כרחך לא תדרשיה הכי אלא איפכא (זבחים שם).

שיטה מקובצת

א] ותמכר ויביא בדמיה תיבת ויקחו נמחק: ב] קא מפליג ומ"ש סיפא דקא מפליג רישא: ג] ראוין להביא כולן: ד] מת הוי לחלו אות ו' נמחק: ה] המלח. ע' תוס' בכורות (דף נג ע"א): ו] מעות לקינו תיבת לקינים נמחק: ז] זמנן שאינן ראויין: ח] קל בתחילתו וחמור בסופו נסכין חמורין בתחלתן וקל בסופן הדם בתחלתו אין מועלין בו: ט] קדרון. [illegible] י] מועלין. [illegible] יא] [illegible] יב] [illegible] יג] [illegible] יד] [illegible] טו] [illegible] טז] [illegible] יז] [illegible] יח] [illegible] יט] [illegible] כ] [illegible] כא] הא תנא ליה גבי תמורה [illegible] כב] [illegible] כג] [illegible] כד] [illegible] כה] [illegible] כו] [illegible] כז] [illegible] כח] [illegible] כט] [illegible] ל] [illegible] לא] [illegible] לב] [illegible] לג] והכבש היה ממועט.